

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 1

1. Θεωρούμε τις διαφορικές μορφές του $\mathbb{R}^3$ $\alpha = xdx - ydy$, $\beta = zdx dy + xdy dz$, $\gamma = zdy$. Υπολογίστε τις μορφές

i) $\alpha \wedge \beta$, $\alpha \wedge \beta \wedge \gamma$, ii) $d\alpha$, $d\beta$, $d\gamma$.

2. Υπολογίστε την εξωτερική παράγωγο των παρακάτω μορφών:

i) $e^{xy+z^2} dx$, ii) $\sum_{i=1}^n x_i^2 dx_1 \cdots \widehat{dx}_i \cdots dx_n$.

Το σύμβολο $\widehat{}$ σημαίνει ότι ο αντίστοιχος όρος παραλείπεται.

3. Έστω $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ λεία συνάρτηση. Υπολογίστε την εξωτερική παράγωγο $d \sin f(x)^2$.

4. Ορίζουμε τις συναρτήσεις ξ, η ως

$$\xi(x, y) = \frac{x}{\sqrt{x^2 + y^2}}, \quad \eta(x, y) = \frac{y}{\sqrt{x^2 + y^2}}$$

και θεωρούμε τη γωνιακή διαφορική μορφή $\alpha_0 = \frac{-ydx + xdy}{x^2 + y^2}$. Αποδείξτε ότι $\alpha_0 = -\eta d\xi + \xi d\eta$.

5. Έστω ο $\mathbb{R}^{2n}$ με συντεταγμένες $(x_1, y_1, x_2, y_2, \dots, x_n, y_n)$ και έστω

$$\omega = dx_1 dy_1 + dx_2 dy_2 + \cdots + dx_n dy_n = \sum dx_i dy_i.$$

Υπολογίστε τη μορφή $\omega^n = \omega \wedge \omega \wedge \cdots \wedge \omega$. (Υπόδειξη: Αρχίστε με τις περιπτώσεις $n = 1, 2, 3$).

6. Έστω ο $\mathbb{R}^{2n+1}$ με συντεταγμένες $(x_1, y_1, x_2, y_2, \dots, x_n, y_n, z)$ και έστω

$$\alpha = dz + x_1 dy_1 + x_2 dy_2 + \cdots + x_n dy_n = dz + \sum x_i dy_i.$$

Υπολογίστε τη μορφή $\alpha \wedge (d\alpha)^n = \alpha \wedge (d\alpha \wedge d\alpha \wedge \cdots \wedge d\alpha)$

7. Ελέξτε ποιά από τις παρακάτω μορφές $\alpha \in \Omega^1(\mathbb{R}^3)$ είναι κλειστή και σε θετική απάντηση βρείτε συνάρτηση g ώστε $dg = \alpha$.

i) $\alpha = (ye^{xy} - z \sin(xz))dx + (xe^{xy} + z^2)dy + (-x \sin(xz) + 2yz + 3z^2)dz$,

ii) $\alpha = 2xy^3 z^4 dx + (3x^2 y^2 z^4 - ze^y \sin(ze^y))dy + (4x^2 y^3 z^3 - e^y \sin(ze^y) + e^z)dz$.

8. Έστω $\alpha = \sum_{i=1}^n f_i dx_i$ μια κλειστή 1-μορφή στον $\mathbb{R}^n$. Ορίζουμε τη συνάρτηση $g : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ ως

$$g(x) = \int_0^{x_1} f_1(t, x_2, x_3, \dots, x_n) dt + \int_0^{x_2} f_2(0, t, x_3, x_4, \dots, x_n) dt + \int_0^{x_3} f_3(0, 0, t, x_4, x_5, \dots, x_n) dt + \cdots + \int_0^{x_n} f_n(0, 0, \dots, t) dt.$$

Αποδείξτε ότι $dg = \alpha$.

(Υπόδειξη: Χρησιμοποιήστε το Θεώρημα του Απειροστικού Λογισμού $g(x) = g(a) + \int_a^x g'(t)dt$ και ότι $da = 0$. Ίσως μελετήστε αρχικά την περίπτωση $n = 2$ όπου $g(x) = \int_0^{x_1} f_1(t, x_2)dt + \int_0^{x_2} f_2(0, t)dt$).

9. Έστω α, β κλειστές μορφές. Αποδείξτε ότι η μορφή $\alpha \wedge \beta$ είναι κλειστή.

10. Έστω α κλειστή και β ακριβής. Αποδείξτε ότι η μορφή $\alpha \wedge \beta$ είναι ακριβής.

11. Για τις διαφορικές μορφές της Άσκησης 1 υπολογίστε τις μορφές

$$*\alpha, *\beta, *\gamma, *(\alpha \wedge \beta).$$

12. Έστω $\alpha = x_1 dx_2 + x_3 dx_4$, $\beta = x_1 x_2 dx_3 dx_4 + x_3 x_4 dx_1 dx_2$, $\gamma = x_2 dx_1 dx_3 dx_4$ διαφορικές μορφές στον $\mathbb{R}^4$. Υπολογίστε τις εξής μορφές:

$$\text{i) } \alpha \wedge \beta, \alpha \wedge \gamma, \text{ ii) } d\beta, d\gamma, \text{ iii) } *\alpha, *\gamma.$$

13. Έστω $\alpha = -x_2^2 dx_1 + x_1^2 dx_2 \in \Omega(\mathbb{R}^2)$.

i) Υπολογίστε τις μορφές $*\alpha, *d*\alpha (= *(d(*(\alpha))))$.

ii) Το ίδιο ερώτημα όπως το i) αν $\alpha \in \Omega^1(\mathbb{R}^3)$.

iii) Το ίδιο ερώτημα όπως το i) αν $\alpha \in \Omega^1(\mathbb{R}^4)$.

14. Δείξτε ότι για κάθε k -μορφή α του $\mathbb{R}^4$ ισχύει $**\alpha = (-1)^{kn+k}\alpha$.

15. Έστω $\alpha = \sum_I a_I dx_I$ και $\beta = \sum_J b_J dx_J$ σταθερές k -μορφές στον $\mathbb{R}^n$ (δηλ. οι a_I, b_J είναι σταθερές συναρτήσεις). Υποθέτουμε ότι οι πολυδείκτες I, J είναι αύξοντες. Ορίζουμε ένα εσωτερικό γινόμενο των α, β τον αριθμό

$$(\alpha, \beta) = \sum_I a_I b_I.$$

Για παράδειγμα, αν $\alpha = 7dx_1 dx_2 + \sqrt{2}dx_1 dx_3 + 11dx_2 dx_3$, $\beta = 5dx_1 dx_3 - 3dx_2 dx_3$, τότε $(\alpha, \beta) = \sqrt{2} \cdot 5 + 11 \cdot (-3) = 5\sqrt{2} - 33$.

Αποδείξτε τις εξής ιδιότητες:

i) Οι μορφές dx_I αποτελούν μια ορθοκανονική βάση του χώρου των σταθερών k -μορφών.

ii) $(\alpha, \alpha) \geq 0$ για κάθε α και $(\alpha, \alpha) = 0$ εάν και μόνο εάν $\alpha = 0$.

iii) $\alpha \wedge (*\beta) = (\alpha, \beta) dx_1 dx_2 \cdots dx_n$.

iv) $\alpha \wedge (*\beta) = \beta \wedge (*\alpha)$.

v) Ο τελεστής Hodge είναι ορθογώνιος, δηλ. ισχύει $(\alpha, \beta) = (*\alpha, *\beta)$.

16. Η Λαπλασιανή Δf μιας λείας συνάρτησης $f : U \subset \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ ορίζεται ως

$$\Delta f = \frac{\partial^2 f}{\partial x_1^2} + \frac{\partial^2 f}{\partial x_2^2} + \cdots + \frac{\partial^2 f}{\partial x_n^2}.$$

Αποδείξτε τις εξής σχέσεις:

- i) $\Delta f = *d * df$.
- ii) $\Delta(fg) = (\Delta f)g + f\Delta g + 2 * (df(*dg))$. (Χρησιμοποιείστε την Άσκηση 15 iv)).
- 17.** Έστω $\alpha = \sum_{i=1}^n f_i dx_i$ 1-μορφή στον $\mathbb{R}^n$.
- i) Βρείτε τύπους για τις μορφές $*\alpha, d * \alpha, *d * \alpha, d * d * \alpha$.
- ii) Βρείτε τύπους για τις μορφές $d\alpha, *d\alpha, d * d\alpha, *d * d\alpha$.
- iii) Υπολογίστε τη μορφή $d * d * \alpha + (-1)^n * d * d\alpha$. Προσπαθήστε να εκφράσετε την απάντηση με χρήση της Λαπλασιανής Δf .

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 2

1. Έστω $\phi : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$, $\phi(x_1, x_2, x_3) = (x_1x_2, x_1x_3, x_2x_3)$. Υπολογίστε τις μορφές:

i) $\phi^*(dy_1), \phi^*(dy_2), \phi^*(dy_3)$.

ii) $\phi^*(y_1y_2y_3), \phi^*(dy_1dy_2)$.

iii) $\phi^*(dy_1dy_2dy_3)$.

2. Έστω $\phi : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^4$, $\phi(x_1, x_2) = (x_1^3, x_1^2x_2, x_1x_2^2, x_2^3)$. Υπολογίστε τις μορφές:

i) $\phi^*(y_1 + 3y_2 + 3y_4 + y_4)$.

ii) $\phi^*(dy_1), \phi^*(dy_2), \phi^*(dy_3), \phi^*(dy_4)$.

iii) $\phi^*(dy_2dy_3)$.

3. Έστω $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ λεία συνάρτηση. Υπολογίστε την εξωτερική παράγωγο $d \sin f(x)^2$.

4. Έστω $\psi : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^3$

$$\psi(t) = \frac{1}{\|t\|^2 + 1} (2t + (\|t\|^2 - 1)e_3),$$

όπου $t = (t_1, t_2) \in \mathbb{R}^2$ και το ταυτίζουμε με το $t = (t_1, t_2, 0) \in \mathbb{R}^3$, $e_3 = (0, 0, 1)$. Υπολογίστε τη μορφή $\psi^*(xdydz + ydzdx + zdx dy)$.

5. Έστω $P(r, \theta, \phi) = (r \cos \theta \cos \phi, r \sin \theta \cos \phi, r \sin \phi)$ σφαιρικές συντεταγμένες στον $\mathbb{R}^3$. Υπολογίστε τη μορφή $P^*(\alpha)$, όπου α κάθε μία από τις παρακάτω μορφές:

$$dx, dy, dz, dx dy, dx dy dz.$$

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 3

1. Θεωρούμε την καμπύλη $c : [0, \frac{\pi}{2}] \rightarrow \mathbb{R}^2$, $c(t) = (a \cos t, b \sin t)$, $a, b > 0$. Έστω $\alpha = xydx + x^2ydy$.

- i) Σχεδιάστε την καμπύλη c για $a = 2$ και $b = 1$.
- ii) Υπολογίστε το ολοκλήρωμα $\int_c \alpha$.

2. Έστω $\alpha = \sum_{i=1}^n f_i dx_i$ κλειστή 1-μορφή στον $\mathbb{R}^n$. Αποδείξτε ότι η συνάρτηση

$$g(x) = \sum_{i=1}^n x_i \int_0^1 f_i(tx) dt$$

ικανοποιεί τη σχέση $dg = \alpha$. (Εδώ $x = (x_1, x_2, \dots, x_n) \in \mathbb{R}^n$).

3. Θεωρούμε την 1-μορφή $\alpha = \|x\|^\lambda \sum_{i=1}^n x_i dx_i$, $x = (x_1, x_2, \dots, x_n) \in \mathbb{R}^n \setminus \{0\}$, $\lambda \in \mathbb{R}$. Για κάθε $x \neq 0$ έστω c_x το ευθύγραμμο τμήμα με αρχή το 0 και πέρας το x .

- i) Δείξτε ότι η α είναι κλειστή μορφή, για κάθε τιμή του λ .
- ii) Βρείτε τις τιμές του λ για τις οποίες η συνάρτηση $g(x) = \int_{c_x} \alpha$ είναι καλά ορισμένη και υπολογίστε αυτή αναλυτικά.
- iii) Για τις τιμές του λ που βρήκατε στο ii) αποδείξτε ότι $dg = \alpha$.

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 4

1. Έστω U ανοικτό υποσύνολο του $\mathbb{R}^n$, V ανοικτό υποσύνολο του $\mathbb{R}^m$ και $\phi : U \rightarrow V$ λεία. Έστω c ένας k -κύβος στο U και α μια k -μορφή στο V . Αποδείξτε ότι $\int_c \phi^*(\alpha) = \int_{\phi \circ c} \alpha$.

2. Έστω U ένα ανοικτό υποσύνολο του $\mathbb{R}^n$.

i) Έστω b μια $k+1$ -αλυσίδα στο U . Έχουμε ορίσει το σύνορο της b ως ένας γραμμικός συνδυασμός από k -κύβους, $\partial b = \sum_i a_i c_i$. Αποδείξτε ότι $\sum_i a_i = 0$.

ii) Έστω c ένας k -κύβος στο U . Αποδείξτε ότι δεν υπάρχει $(k+1)$ -αλυσίδα b στο U που να ικανοποιεί $\partial b = c$.

3. Ορίζουμε τον 2-κύβο $c : [0, 1]^2 \rightarrow \mathbb{R}^3$, $c(t_1, t_2) = (t_1^2, t_1 t_2, t_2^2)$ και έστω $\alpha = x_1 dx_2 + x_1 dx_3 + x_2 dx_3$.

i) Σχεδιάστε την εικόνα του κύβου c .

ii) Υπολογίστε τα ολοκληρώματα $\int_c d\alpha$ και $\int_{\partial c} \alpha$ και διαπιστώστε ότι είναι ίσα.

4. Ορίζουμε τον 3-κύβο $c : [0, 1]^3 \rightarrow \mathbb{R}^3$, $c(t_1, t_2, t_3) = (t_2 t_3, t_1 t_3, t_1 t_2)$ και έστω $\alpha = x_1 dx_2 dx_3$. Υπολογίστε τα ολοκληρώματα $\int_c d\alpha$ και $\int_{\partial c} \alpha$ και διαπιστώστε ότι είναι ίσα.

5. Χρησιμοποιήστε το θεώρημα Stokes για να αποδείξετε τα παρακάτω κλασικά ολοκληρωτικά θεωρήματα. Όλες οι συναρτήσεις, διανυσματικά πεδία, αλυσίδες κλπ είναι διαφορίσιμες ποσότητες και ορίζονται σε ένα ανοικτό υποσύνολο U του $\mathbb{R}^n$. (Κάποιοι τύποι ισχύουν για συγκεκριμένες τιμές του n).

i) $\int_c \text{grad}(g) \cdot d\mathbf{x} = g(c(1)) - g(c(0))$ για κάθε συνάρτηση g και κάθε καμπύλη c .

ii) Τύπος του Green: $\int_c \left(\frac{\partial g}{\partial x} - \frac{\partial f}{\partial y} \right) dx dy = \int_{\partial c} (f dx + g dy)$ για κάθε συναρτήσεις f, g και κάθε 2-αλυσίδα c . (Εδώ $n = 2$).

iii) Τύπος του Gauss: $\int_c \text{div}(\mathbf{F}) dx_1 dx_2 \cdots dx_n = \int_{\partial c} \mathbf{F} \cdot *d\mathbf{x}$ για κάθε διανυσματικό πεδίο $\mathbf{F}$ και κάθε n -αλυσίδα c .

iv) Τύπος του Stokes: $\int_c \text{curl}(\mathbf{F}) \cdot *d\mathbf{x} = \int_{\partial c} \mathbf{F} \cdot d\mathbf{x}$ για κάθε διανυσματικό πεδίο $\mathbf{F}$ και κάθε 2-αλυσίδα c . (Εδώ $n = 3$).

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 5

1. Έστω $\psi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^2$, $\psi(t) = (t - \sin t, 1 - \cos t)$. Αποδείξτε ότι η ψ είναι 1-1. Δείξτε ότι η εικόνα $\psi(\mathbb{R})$ δεν είναι πολλαπλότητα στα σημεία που αποτελούν λύση της $\psi'(t) = 0$.

2. Έστω $a \in (0, 1)$ σταθερά. Δείξτε ότι η συνάρτηση $\psi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $\psi(t) = (t - a \sin t, 1 - a \cos t)$ είναι εμφύτευση. (Υπόδειξη: Ίσως δείξτε πρώτα ότι η $t - a \sin t$ είναι αύξουσα συνάρτηση του t). Σχεδιάστε εικόνα της ψ .

3. Αποδείξτε ότι η συνάρτηση $\psi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, $\psi(t) = \frac{1}{2}(e^t + e^{-t}, e^t - e^{-t})$ είναι εμφύτευση. Συμπεράνετε ότι η εικόνα $M = \psi(\mathbb{R})$ είναι πολλαπλότητα διάστασης 1. Σχεδιάστε την καμπύλη M . Βρείτε την εξίσωση της εφαπτόμενης της M στο σημείο $(1, 0)$ και την καρτεσιανή εξίσωση της M .

4. Έστω $I = (-1, \infty)$ και $\psi : I \rightarrow \mathbb{R}^2$, $\psi(t) = (\frac{3at}{1+t^3}, \frac{3at^2}{1+t^3})$, όπου $a \neq 0$. Δείξτε ότι η ψ είναι 1-1 και ότι $\psi'(t) \neq (0, 0)$ για κάθε $t \in I$. Είναι η ψ εμφύτευση; Είναι η εικόνα $\psi(I)$ πολλαπλότητα;

5. Ορίζουμε τη συνάρτηση $\psi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}^2$

$$\psi(t) = \begin{cases} (-f(t), f(t)), & t \leq 0 \\ (f(t), f(t)), & t \geq 0, \end{cases}$$

όπου η $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ ορίζεται ως $f(0) = 0$, $f(x) = e^{-1/x^2}$, $x \neq 0$. Αποδείξτε ότι η ψ είναι λεία, 1-1 και ότι η αντίστροφη $\psi^{-1} : \psi(\mathbb{R}) \rightarrow \mathbb{R}$ είναι συνεχής. Σχεδιάστε την εικόνα $\psi(\mathbb{R})$. Είναι η $\psi(\mathbb{R})$ πολλαπλότητα;

6. Ορίζουμε τη συνάρτηση $\psi : \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^4$, $\psi(t_1, t_2) = (t_1^3, t_1^2 t_2, t_1 t_2^2, t_2^3)$.

i) Δείξτε ότι η ψ είναι 1-1.

ii) Δείξτε ότι το διαφορικό $D\psi(t)$ είναι 1-1, για κάθε $t = (t_1, t_2) \neq (0, 0)$.

iii) Έστω $U = \mathbb{R}^2 \setminus \{(0, 0)\}$. Δείξτε ότι η $\psi : U \rightarrow \mathbb{R}^4$ είναι εμφύτευση και συμπεράνετε ότι η εικόνα $\psi(U)$ είναι πολλαπλότητα στον $\mathbb{R}^4$ διάστασης 2.

iv) Βρείτε μια βάση του εφαπτόμενου επιπέδου της εικόνας $\psi(U)$ στο σημείο $\psi(1, 1)$.

7. i) Έστω U ανοικτό υποσύνολο του $\mathbb{R}^n$ και $\psi : U \rightarrow \mathbb{R}^N$ λεία απεικόνιση. Η εφαπτόμενη απεικόνιση της ψ είναι η απεικόνιση $T\psi : U \times \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^{2N}$, $T\psi(t, u) = (\psi(t), D\psi(t)u)$, $t \in U$, $u \in \mathbb{R}^n$. Αποδείξτε ότι η εφαπτόμενη απεικόνιση μιας εμφύτευσης είναι εμφύτευση.

ii) Έστω M πολλαπλότητα στον $\mathbb{R}^N$ διάστασης n . Η εφαπτόμενη δέσμη της M είναι το υποσύνολο TM του $\mathbb{R}^{2N}$, $TM = \{(x, v) \in \mathbb{R}^{2N} : x \in M, v \in T_x M\}$. Αποδείξτε ότι η εφαπτόμενη δέσμη της M είναι πολλαπλότητα διάστασης $2n$.

8. Έστω $M = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 : (x^2 + y^2)^2 + y^2 - x^2 = 0\}$.

- i) Αποδείξτε ότι το σύνολο $M \setminus \{(0, 0)\}$ είναι πολλαπλότητα διάστασης 1.
  - ii) Βρείτε τα σημεία όπου η M έχει οριζόντιες και κάθετες εφαπτόμενες ευθείες.
  - iii) Σχεδιάστε το σύνολο M . (Αρχίστε βρίσκοντας τα σημεία τομής του M με ευθείες της μορφής $y = ax$).
  - iv) Είναι το σύνολο M πολλαπλότητα στο σημείο $(0, 0)$;
- 9.** Έστω V ο διανυσματικός χώρος των $n \times n$ πινάκων.
- i) Η γενική γραμμική ομάδα είναι το υποσύνολο του V

$$\mathrm{Gl}_n(\mathbb{R}) = \{A \in V : \det A \neq 0\}.$$

Δείξτε ότι το σύνολο $\mathrm{Gl}_n(\mathbb{R})$ είναι πολλαπλότητα. Ποιά η διάστασή της;

- ii) Ορίζουμε $\phi : V \rightarrow \mathbb{R}$, $\phi(A) = \det A$. Δείξτε ότι το διαφορικό της ϕ δίνεται ως

$$D\phi(A)B = \sum_{i=1}^n \det(a_1, a_2, \dots, a_{i-1}, b_i, a_{i+1}, \dots, a_n),$$

όπου $a_1, a_2, \dots, a_n$ και $b_1, \dots, b_n$ είναι τα διανύσματα-στήλες των A και B αντίστοιχα.

- iii) Η ειδική ορθογώνια ομάδα είναι το υποσύνολο του V

$$\mathrm{Sl}_n(\mathbb{R}) = \{A \in V : \det A = 1\}.$$

Δείξτε ότι το σύνολο $\mathrm{Sl}_n\mathbb{R}$ είναι πολλαπλότητα. Ποιά η διάστασή της;

- iv) Αν I είναι ο ταυτοτικός πίνακας, δείξτε ότι $D\phi(I)B = \sum_{i=1}^n b_{ii} = \mathrm{tr}B$. Συμπεράνετε ότι ο εφαπτόμενος χώρος $T_I\mathrm{Sl}_n\mathbb{R}$ ισούται με το σύνολο όλων των πινάκων με ίχνος μηδέν.

10. i) Έστω $W = \mathbb{R}^4 \setminus \{0\}$ και $\phi : W \rightarrow \mathbb{R}$, $\phi(x_1, x_2, x_3, x_4) = x_1x_4 - x_2x_3$. Αποδείξτε ότι το 0 είναι κανονική τιμή της ϕ .

- ii) Έστω A πραγματικός 2×2 πίνακας. Αποδείξτε ότι $\mathrm{rk}A = 1$ εάν και μόνο εάν $\det A = 0$ και $A \neq 0$.

iii) Έστω M το σύνολο όλων των 2×2 πινάκων τάξης 1. Αποδείξτε ότι το M είναι πολλαπλότητα διάστασης 3.

- iv) Υπολογίστε τον εφαπτόμενο χώρο $T_A M$ στο σημείο $A = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 0 \end{pmatrix}$.

11. Θεωρούμε την απεικόνιση $\phi : \mathbb{R}^4 \rightarrow \mathbb{R}^2$, $\phi(x) = (x_1 + x_2 + x_3x_4, x_1x_2x_3 + x_4)$, όπου $x = (x_1, x_2, x_3, x_4)$.

- i) Δείξτε ότι το διαφορικό $D\phi(x)$ έχει τάξη 2 εκτός εάν το x ισούται με $(t^{-2}, t^{-2}, t, t^{-3})$, για κάποιο $t \neq 0$.

ii) Δείξτε ότι το σύνολο $M = \phi^{-1}(0, 0)$ είναι μια πολλαπλότητα διάστασης 2.

- iii) Βρείτε μια βάση του εφαπτόμενου χώρου $T_x M$ στα σημεία $x = (x_1, x_2, 0, x_4)$.

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 6

1. Τα διανύσματα $e_1 + e_2, e_1 - e_2$ αποτελούν βάση του $\mathbb{R}^2$. Βρείτε τη δυϊκή βάση του $(\mathbb{R}^2)^*$.

2. Έστω μ μια k -πολυγραμμική συνάρτηση σε έναν διανυσματικό χώρο V . Υποθέτουμε ότι η μ ικανοποιεί την ιδιότητα $\mu(v_1, v_2, \dots, v_k) = 0$ όταν $v_i = v_j$ για κάποια $i \neq j$. Αποδείξτε ότι η μ είναι εναλλάσσουσα.

3. Θεωρούμε τη διγραμμική συνάρτηση στον $\mathbb{R}^4$, $\mu(v, w) = v_1w_2 - v_2w_1 + v_3w_4 - v_4w_3$. Δείξτε ότι η μ ισούται με $dx_1 \wedge dx_2 + dx_3 \wedge dx_4$.

4. Έστω V διανυσματικός χώρος και $\mu_1, \mu_2, \dots, \mu_k \in V^*$ γραμμικές μορφές. Το τανυστικό γινόμενο είναι η συνάρτηση $\mu_1 \otimes \mu_2 \otimes \dots \otimes \mu_k : V^k \rightarrow \mathbb{R}$,

$$\mu_1 \otimes \mu_2 \otimes \dots \otimes \mu_k(v_1, v_2, \dots, v_k) = \mu_1(v_1)\mu_2(v_2) \dots \mu_k(v_k).$$

Αποδείξτε ότι η $\mu_1 \otimes \mu_2 \otimes \dots \otimes \mu_k$ είναι k -πολυγραμμική συνάρτηση.

5. Έστω $\mu : V^k \rightarrow \mathbb{R}$ μια k -πολυγραμμική συνάρτηση. Ορίζουμε τη συνάρτηση $\text{Alt}(\mu) : V^k \rightarrow \mathbb{R}$,

$$\text{Alt}(\mu)(v_1, v_2, \dots, v_k) = \frac{1}{k!} \sum_{\sigma \in S_k} \text{sign}(\sigma) \mu(v_{\sigma(1)}, v_{\sigma(2)}, \dots, v_{\sigma(k)}).$$

Αποδείξτε τα εξής:

- i) Η συνάρτηση $\text{Alt}(\mu)$ είναι εναλλάσσουσα k -πολυγραμμική.
- ii) Εάν η μ είναι εναλλάσσουσα, τότε $\text{Alt}(\mu) = \mu$.
- iii) $\text{Alt}(\text{Alt}(\mu)) = \text{Alt}(\mu)$, για κάθε k -πολυγραμμική μ .
- iv) Έστω $\mu_1, \mu_2, \dots, \mu_k \in V^*$. Τότε ισχύει ότι

$$\mu_1 \wedge \mu_2 \wedge \dots \wedge \mu_k = k! \text{Alt}(\mu_1 \otimes \mu_2 \otimes \dots \otimes \mu_k).$$

6. Αποδείξτε ότι

$$\det(v_1, v_2, \dots, v_n) = dx_1 \wedge dx_2 \wedge \dots \wedge dx_n(v_1, v_2, \dots, v_n),$$

για κάθε $v_1, v_2, \dots, v_n \in \mathbb{R}^n$.

7. Έστω V, W διανυσματικοί χώροι και $L : V \rightarrow W$ γραμμική απεικόνιση. Δείξτε ότι $L^*(\lambda \wedge \mu) = L^*(\lambda)L^*(\mu)$, για κάθε $\lambda, \mu \in W^*$.

ΤΑΝΥΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ

Ασκήσεις 7

1. Θυμίζουμε το θεώρημα $\text{vol}_n(a_1, \dots, a_n) = \sqrt{\det(A^t A)}$, όπου A $N \times n$ πίνακας με στήλες τα διανύσματα $a_1, \dots, a_n \in \mathbb{R}^N$.

i) Δείξτε ότι το εμβαδό του παραλληλογράμμου με πλευρές τα $a, b \in \mathbb{R}^N$ ισούται με $\|a\| \cdot \|b\| \sin \phi$, όπου ϕ η γωνία μεταξύ των a, b ($0 < \phi < \pi$).

ii) Δείξτε ότι για $N = 3$ ισχύει $\|a\| \cdot \|b\| \sin \phi = \|a \times b\|$. (Υπόδειξη: Θεωρήστε την ορίζουσα $\det(a, b, a \times b)$).

2. Έστω $u_1, u_2, \dots, u_k$ και $v_1, v_2, \dots, v_\ell$ διανύσματα του $\mathbb{R}^N$ που ικανοποιούν $\langle u_i, v_j \rangle = 0$, για $i = 1, 2, \dots, k$ και $j = 1, 2, \dots, \ell$. Δείξτε ότι

$$\text{vol}_{k+\ell}(u_1, u_2, \dots, u_k, v_1, v_2, \dots, v_\ell) = \text{vol}_k(u_1, \dots, u_k) \text{vol}_\ell(v_1, \dots, v_\ell).$$